

Skipulagsstofnun
Jakob Gunnarsson
Laugavegi 166
150 Reykjavík

UMHVERFISSTOFNUN

Reykjavík, 18. apríl 2012
Tilvísun: UST20120300185/bs

Blöndulína 3 frá Blöndustöð til Akureyrar-Umsögn

Vísað er til bréfs Skipulagsstofnunar dags. 15. mars sl. þar sem óskað er umsagnar Umhverfisstofnunar um ofangreinda framkvæmd.

Framkvæmdalýsing

Í frummatsskýrslu er gert ráð fyrir að Blöndulína 3 verði lögð sem 220 kV loftlína frá Blöndustöð í Húnavatnshreppi yfir í sveitarfélagið Skagafjörð um Vatnsskarð sunnan Valadals og meðfram norðurhlíð Valadalshnúks. Þaðan eru kynntir tveir valkostir. Annars vegar svokölluð Efrabyggðaleið frá eyðibýlinu Kirkjuhóli og áleiðis inn að Mælifelli, þaðan yfir Tungusveit og Eggjar, yfir Héraðsvötn og inn Norðurárdal. Hins vegar línuleið í farvegi Héraðsvatna, á mörkum sveitarfélagsins Skagafjarðar og Akrahrepps, og inn Norðurárdal. Frá Norðurárdal mun línan liggja upp á Öxnadalshéiði, inn Hörgársveit, niður Öxnadal og Hörgárdal, yfir Moldhaugaháls og að Kífsá. Heildarlengd Blöndulínu 3 er um 107 km. Fyrirhugað er að leggja 132 kV jarðstreng, um 2,7 km leið frá Kífsá að tengivirki á Rangárvöllum ofan Akureyrar.

Slóðir verða lagðir meðfram línunni, áætluð lengd þeirra er um 105 km. Áætluð efnisþörf í slóðir, plön, undirstöður og stagfestur er allt að 460.000 m³.

Umhverfisáhrif

Landslag og sjónræn áhrif. Helstu sjónræn áhrif framkvæmdarinnar eru fyrst og fremst vegna mastra og slóðagerðar. Nokkur óvissa er vegna áhrifa efnistöku þar sem ekki liggja fyrir upplýsingar um það efnismagn sem tekið verður á hverjum efnistökuastað.

Fyrirhugað er að leggja Blöndulínu 3 um svæði sem einkennist af þröngum dölum annars vegar og þéttbýlum landbúnaðarsvæðum hins vegar.

Umhverfisstofnun telur að umfjöllun frummatsskýrslu um landslag og sjónræn áhrif Blöndulínu 3 hefði orðið markvissari ef þessi þætti hefðu verið skoðaðir í samhengi, þ.e. landform (sem eru afleiðing ákveðinna landmótunarafla) og landnotkun (þéttbýlt landbúnaðarsvæði) sem telja verður þá þætti sem eru afgerandi í upplifun á ásýnd þessa svæðis.

Einungis litill hluti línunnar þar sem hún liggur um Járnhrygg og á svæðinu austan Svartárdals er línan á óbyggðu svæði. Vegna mannvirkja í næsta nágrenni teljast þessi svæði ekki ósnortin víðerni, en aðferðafræðin sem stuðst er við í frummatsskýrslu gerir ráð fyrir að

framkvæmdin fari að miklu leyti fram í óbyggðum.

Í Norðurárdal og Öxnadal mun Blöndulína 3 liggja samhliða Hringvegi 1 og Rangárvallalínu 1. Í frummatsskýrslu kemur fram að mannvirki eins og Blöndulína 3 verði sýnileg í u.þ.b. 5 km fjarlægð. Í ljósi þess hversu áberandi mannvirki af þessu tagi eru og m.t.t. þess rasks sem lagning línunnar veldur telur Umhverfisstofnun að leggja eigi áherslu á að staðsetja háspennulínur ef þess er nokkur kostur á þeim mannvirkjabeltum sem fyrir eru í stað þess að taka ný óröskuð eða óbyggð svæði undir mannvirki af þessu tagi.

Vernd Blöndulína 3 liggur hvergi um friðlýst svæði eða önnur svæði á náttúruminjaskrá. Í Öxnadal og á Öxnadalsheiði er línan á jaðri svæðis nr. 501 á náttúruminjaskrá, Fjalllendi milli Skagafjarðar og Eyjafjarðar. Náttúruverndargildi svæðisins er skilgreint á eftirfarandi hátt í náttúruminjaskrá útg. 1996: "*Hálendur og hrikalegur skagi með djúpum dölum, stórbrotið land.*" Umhverfisstofnun telur að lagning Blöndulínu 3 muni ekki skerða náttúruverndargildi svæðis nr. 501 á náttúruminjaskrá, þar sem línan er í jaðri umrædds svæðis og mun ekki raska fjalllendi eða skerða ásýnd svæðisins.

Jarðmyndanir Í 37. gr. laga nr. 44/1999 er lýst jarðmyndunum sem njóta eiga sérstakrar verndar. Engum slíkum jarðmyndunum verður raskað við lagningu Blöndulínu 3. Hvorki við lagningu slóða né vegna efnistöku. Ráðgert er að efnistaka fari að mestu leyti fram í áreyrum, en fyrir efnistöku í eða við ár og vötn þarf að leita leyfis Fiskistofu. Um vistkerfi sem njóta verndar skv. fyrrnefndri grein er fjallað í kafla um gróður.

Gróður Fyrirhugað línustæði er að mestu gróðið, þ.e. land með meira en 10% gróðurþekju. Í frummatsskýrslu kemur fram að "*í gróðurathugun Náttúrufræðistofnunar Íslands fundust engin gróðurfélög sem teljast sérstæð á lands- eða héraðsvísu á leið fyrirhugaðrar loftlínu Blöndulínu 3. Engar tegundir á valista stofnunarinnar fundust né er vitað til þess að slíkar tegundir hafi fundist á fyrirhuguðum framkvæmdasvæðum. Hvað varðar rask á sjaldgæfum tegundum er það mat sérfræðinga hjá stofnuninni að lítil hætta sé á að fjallalójurt, haustbrúða og línstör verði fyrir raski á framkvæmdatíma.*"

Fram kemur í frummatsskýrslu að ekki er talið að sinkhúð sem með tímanum veðrast af möstrum sambærilegum þeim sem notuð verða í Blöndulínu hafi neikvæð áhrif á annan gróður en mosa sem lítið er af á fyrirhugaðri lagnaleið. Ekki er talið að sink safnist fyrir með sambærilegum hætti í öðrum gróðri s.s. grósum.

Votlendi stærra en 3 hektarar að flatarmáli njóta sérstakrar verndar skv. 37. gr. laga nr. 44/1999 um náttúruvernd. Votlendi af fyrrnefndri stærð er að finna á Efribyggðaleið og í Kræklingahlíð. Með öðru leiðarvali, þ.e. Héraðsvatnaleið er unnt að draga úr raski á votlendi í samræmi við fyrrnefnda lagagrein. Í frummatsskýrslu kemur fram að reynt verði að draga úr raski á votlendi með því að leggja slóðir utan við votlendi ef þess er kostur. Einnig er unnt að draga úr neikvæðum áhrifum á vatnsrennsli um votlendi með því að leggja jarðvegsdúk undir malarpúða. Ráðgert er sem mótvægisáðgerð að endurheimta jafnstórt votlendissvæði og það sem raskað verður við lagningu Blöndulínu 3. Æskilegt er að við slíkt mat verði leiðbeiningar Umhverfisstofnunar um mat á raski í votlendi lagðar til grundvallar.

Fuglar Einkennandi fyrir fuglalíf á fyrirhuguðu línustæði eru mófuglategundir sem allar eru algengar á lands- og héraðsvísu. Vitað er að fáki sem er á valista verpir nærri fyrirhuguðu línustæði. Áhrif á fugla eru í frummatsskýrslu talin verða vegna hugsanlegs ónæðis á framkvæmdatíma. Fjögur hreiðurstæði fáka eru þekkt í nágrenni fyrirhugaðs línustæðis. Umhverfisstofnun bendir á að samkvæmt reglugerð nr. 252/1996 er óheimilt að trufla fáka við hreiður á varptíma. Stofnunin telur að hægt sé að draga úr áhrifum framkvæmdarinnar á

fálka ef að framkvæmdinni verði staðið í samræmi við ákvæði fyrrnefndrar reglugerðar. Í frummatsskýrslu kemur fram að á rekstrartíma línunnar er mest hætt á að þyngri fuglar s.s. álfir og gæsir drepist í einhverju mæli haust og vor þegar fuglarnir fljúga á línuna. Ekki er talið að öðrum fuglum á valista s.s. hrafni og fálka stafi sambærileg hætt af línunni á rekstrartíma.

Í frummatsskýrslu eru ekki kynntar eiginlegar mótvægisáðgerðir vegna áhrifa á fugla Umhverfisstofnun telur að ekki sé hægt að telja til mótvægisáðgerða að framkvæmdaaðili hagi umferð í næsta nágrenni fálkahreiðra í samræmi við fyrrnefnda reglugerð. Ekki er í frummatsskýrslu fjallað um til hvaða áðgerða verði gripið ef vöktun leiðir í ljós tíða árekstra fugla á Blöndulínu 3, og telur stofnunin að í frummatsskýrslu hefði átt að fjalla um þær mótvægisáðgerðir sem mögulegt er að grípa til ef fugladauði við Blöndulínu 3 verður mikill.

Valkostir Í frummatsskýrslu eru lagðir fram tveir valkostir um legu Blöndulínu 3 í Skagafirði frá Kirkjuhóli að Herpistanga. Lengd háspennulínunnar á þessum köflum er nánast jafn löng. Áhrif valkost á fugla eru talin svipuð. Gróðurlendi er svipað á báðum leiðum, en votlendi er talið talsvert meira á Efríbyggðaleið.

Umhverfisstofnun telur að leggja eigi Blöndulínu 3 samkvæmt Héraðsvatnleið. Með því væri verið að leggja línuna nærri núverandi mannvirkjabelti þar sem fyrir eru Hringvegur 1 og Rangárvallalína 1. Ekki er tekið nýtt votlent svæði undir mannvirki eins og um er að ræða á Efríbyggðaleið. Þörf fyrir slóðagerð verður minni á Héraðsvatnleið og greiðari aðgangur að efni til slóðagerðar. Þó bætist við grjót til rofvarna við Héraðsvötn. Við Héraðsvötn mun línan standa eins lágt í landi og kostur er. Auk þess mun Efríbyggðaleið liggja um grannsvæði vatnsbóls.

Í frummatsskýrslu er ekki fjallað um þann valkost að leggja Blöndulínu 3 í jörð.

Umhverfisstofnun telur að skoða eigi hvort línustæði Blöndulínu henti til lagningar jarðstrengs þegar að því kemur að Blöndulína 3 verði endurnýjuð.

Vatnafar Í vestanverðum Skagafirði mun Blöndulína 3 liggja innan fjarsvæðis vatnsbóls. Á tveimur stöðum í Öxnadal og Öxnadalshéiði mun línan liggja yfir fjarsvæði. Línun mun að auki liggja vestan grannsvæðis vatnsbóls austast í Öxnadal. Þá eru 14 efnistökusvæði í Hörgársveit staðsett innan vatnsverndarsvæða, 5 innan Skagafjarðar og 2 innan Akrahrepps. Samkvæmt reglugerð nr. 796/1999 m.s.br. (nr. 533/2001 og 913/2003) er skv. 5. gr. mengun vatns óheimil. Því telur Umhverfisstofnun að framkvæmdaaðili eigi að gera kröfur í útboðsgögnum til þeirra tækja sem notuð verða á vatnsverndarsvæðum þannig að tryggt verði að framkvæmdin verði í samræmi við markmið fyrrnefndra reglugerða.

Í frummatsskýrslu kemur fram að ólíklegt sé að sínk sem veðrast af möstrum við vatnsverndarsvæði berist í neysluvatn í meira magni en sem nemur viðmiðanarmörkum í reglugerð nr. 796/1999 um varnir gegn mengun vatns.

Niðurstaða Umhverfisstofnun telur að helstu umhverfisáhrif Blöndulínu 3 verði vegna neikvæðra áhrifa á gróður og votlendi, en einnig vegna neikvæðra sjónrænna áhrifa og neikvæðra áhrifa á landslag. Umhverfisstofnun telur að með því að leggja Blöndulínu 3 meðfram Hringvegi 1 og Rangárvallalínu 1 sé verið að leggja línuna á svæði sem fyrrnefnd mannvirki setja sterkan svip á. Þessi staðsetning leiðir þá til þess að fleiri ferðamenn munu upplifa neikvæð áhrif vegna línunnar en áhrifin verða enn neikvæðari ef línun væri lögð á stað þar sem engin mannvirki eru. Áhrif framkvæmdarinnar á gróður verða neikvæð helst þar sem slóðir verða lagðar um gróið land. Áhrif á votlendi verða neikvæð þar sem slóðir verða lagðar um votlendi. Unnt er þó að mati Umhverfisstofnunar að draga úr neikvæðum áhrifum með því verklagi sem ráðgert er að viðhafa við lagningu slóða í votlendi. Ef Blöndulína

verður lögð skv. Héraðsvatnaleið mun draga úr raski á votlendi. Endurheimt votlendis er fyrirhuguð sem mótvægisáðgerð vegna þess votlendis sem raskað verður við fyrirhugaða framkvæmd.

Umhverfisstofnun vill benda á að Blöndulína 3 mun að mestu leyti liggja um svæði þar sem mannvirki af ýmsu tagi setja sterkan svip á umhverfið. Stofnunin telur að líta beri til þess að Blöndulína 3 er viðbót við þau mannvirki sem fyrir eru á núverandi mannvirkjabelti milli Skagafjarðar og Eyjafjarðar. Hér er því um stigsmun að ræða í umfangi mannvirkja en ekki eðlismun sem um væri að ræða ef lína væri lögð um svæði sem bæru ekki merki nútíma mannvirkjagerðar. Umhverfisstofnun vill jafnframt benda á að hér er að miklu leyti um afturkræfa framkvæmd að ræða þó svo að neikvæðra sjónrænna áhrifa muni gæta svo áratugum skiptir.

Að teknu tilliti til ofangreinda atriða telur Umhverfisstofnun ekki líklegt að umrædd framkvæmd muni hafa umtalsverð umhverfisáhrif í för með sér.

Virðingarfyllt

Aðalbjörg Birna Guttormsdóttir
deildarstjóri

Björn Stefánsson